

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm

Vår referens

Dnr

2018-02-22

Patrik Nilsson

A2017/02195-1

Remissvar angående promemoria Översynen av stödet för yrkesintroduktionsanställningarna

Företagarna har givits möjlighet att inkomma med yttrande på ovanstående promemoria och får härmed avge följande yttrande.

Sammanfattning

Företagarna tillstyrker att yrkesintroduktionsanställningar breddas till att omfatta företag som saknar kollektivavtal. Företagarna avstyrker begränsningen att yrkesintroduktionsanställningar i branscher som saknar yrkesintroduktionsavtal endast får lämnas för anställning inom ett område där det råder brist på arbetskraft. Företagarna avstyrker delvis förslaget att stöd för yrkesintroduktionsanställning endast lämnas under förutsättning att arbetsgivaren intygar att lön och andra anställningsförmåner följer av kollektivavtal, och efterfrågar en tydligare beskrivning av vad likvärdighet med kollektivavtal innebär.

Företagarna avstyrker även förslaget att kravet på återrapportering var tredje månad endast ska gälla företag som inte omfattas av kollektivavtal om yrkesintroduktion, samt kravet på handledarutbildning. Företagarnas generella uppfattning är att översynens förslag riskerar att ytterligare höja tröskeln för små företag att ta del av yrkesintroduktionsanställningarna, vilket blir kontraproduktivt givet översynens direktiv.

Generella ståndpunkter

I *Insatser med anledning av flyktingkrisen* (Migrationsöverenskommelsen 2015) slår regeringen tillsammans med Allianspartierna fast att yrkesintroduktionsanställningarna bör utvidgas till att även gälla arbetsgivare som inte omfattas av kollektivavtal. Att arbetsmarknadspolitiska insatser omfattar företag som står utanför partsmodellen har under lång tid efterfrågats av Företagarna. Bland företag med minst en anställd är det i dag endast ca 4 av 10 som har kollektivavtal eller hängavtal i Sverige. Samtidigt har 4 av 5 jobb som

tillkommit de senaste 25 åren skapats i just små- och medelstora företag. En färsk studie från IFAU visar också att flyktinginvandrare och nyanlända i Sverige i hög utsträckning får sitt första jobb i små företag.¹ Sedan flera år tillbaka är dessutom brist på rätt kompetens det största tillväxthindret för Sveriges småföretag.

En stor brist i stödåtgärder där kollektivavtal är ett krav, förutom att det riskerar att bryta mot EU:s statsstödsregler, är att stödet inte riktas mot den typ av företag där den största tillväxten av varaktiga jobb finns. Även i de fall krav på kollektivavtal inte formellt har gällt har det ofta i praktiken blivit ett krav på grund av samråd med arbetstagarorganisationer och föräldrade rutiner hos myndigheter. Efterfrågan bland företagare att nyttja en yrkesintroduktionsanställning har också varit förhållandevis låg, utfallet är ca 1 000 anställningar per år. Andra stödåtgärder, till exempel nystartsjobben, har haft en betydligt högre nyttjandegrad. För nystartsjobben har det också saknats krav på både kollektivavtal och samrådsförfarande, vilket delvis kan förklara den höga nyttjandegraden.

Eftersom forskning visar att små företag är den viktigaste inkörsporten för nyanlända på arbetsmarknaden är det också helt avgörande att stödåtgärder som syftar till att få utrikesfödda och nyanlända i arbete utformas efter de små företagens förutsättningar, och att den administrativa bördan hålls på en låg nivå. I dag lägger företagare i snitt tio timmar i veckan på administration och små företag saknar ofta de resurser som krävs för att kunna sätta sig in i de inte sällan komplicerade och tidskrävande krav som ställs i form av ifyllnad av blanketter, rapportering, uppföljning och annan byråkrati.

Översynen beskriver i promemorian att ett skäl till den låga nyttjandegraden av yrkesintroduktionsanställningarna har varit att stödet ses som administrativt betungande hos arbetsgivarna, inte minst kravet på utbildningsplan. Företagarna beklagar därför att översynen, med hänvisning till ramen för direktivet och den tid som översynen haft till sitt förfogande, avstår från att lämna förslag på hur stödet kan underlätta ytterligare för små företag. Företagarna befarar att översynens förslag tvärtom ytterligare höjer tröskeln för små företag att nyttja stödet. Inte minst med hänvisning till 9 a § i förordningen, att stöd endast får lämnas om den som anges som handledare i lärandeplanen har genomgått en handledarutbildning, och 23 a §, att kravet på återrapportering var tredje månad endast ska gälla företag som inte omfattas av kollektivavtal om yrkesintroduktion.

Företagarna tillstyrker principiellt att yrkesintroduktionsanställningar breddas till att omfatta företag som saknar kollektivavtal, men frågar sig om inte andra stödåtgärder kan vara mer fördelaktiga när det gäller att få nyanlända i arbete. I översynens direktiv är det tydligt att syftet med yrkesintroduktionsanställningarna har breddats från att ha varit ett stöd där arbetsmarknadens parter ombads förhandla fram möjligheter att minska ungdomsarbetslösheten, till en arbetsmarknadspolitisk åtgärd med syftet att skapa sysselsättning för utrikesfödda och nyanlända. Under tiden som översynens arbete pågått har det tillkommit andra arbetsmarknadspolitiska stöd vars syften är snarlika med

¹ IFAU, 2017. "Flykting- och anhöriginvandrades etablering på den svenska arbetsmarknaden"
<https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2017/r-2017-14-etablering-pa-den-svenska-arbetsmarknaden.pdf>

yrkesintroduktionsanställningarna.² Ett exempel är regeringens förslag för introduktionsjobb, där fem tidigare stöd slås samman till ett, med en subventionsgrad på 80 procent upp till en bruttolön på 20 000 kronor i månaden. Introduktionsjobben får ur företagarsynpunkt anses vara ett mer attraktivt stöd än yrkesintroduktionsanställningarna.

Företagarnas uppfattning är att antalet stödåtgärder under en längre tid har varit för många och för svåröverskådliga för företagare, och med det i beaktning förordar Företagarna att även yrkesintroduktionsanställningarna blir en del av introduktionsjobben. Här är givetvis en grundläggande förutsättning att stödåtgärden anpassas även för små företag som står utanför partsmodellen med kollektivavtal.

Nedan följer Företagarnas synpunkter på de enskilda förslag som omfattas av promemorian:

Kollektivavtalsfrågan

5.1.1 Definitionen av yrkesintroduktionsanställning

Företagarna tillstyrker översynens förslag att yrkesintroduktionsanställning även ska avse anställningar som inte omfattas av ett yrkesintroduktionsavtal. Däremot avstyrker Företagarna begränsningen att yrkesintroduktionsanställningar i branscher som saknar yrkesintroduktionsavtal endast får lämnas för anställning inom ett område där det råder brist på arbetskraft. Trots att en mängd yrken just nu klassificeras som bristyrken, enligt Arbetsförmedlingens index, kan situationen se annorlunda ut om några år. En brist kan också vara starkt säsongbetonat samt ha en geografiskt ojämn fördelning, vilket gör att modellen för många företagare riskerar att uppfattas som oförutsägbar och därmed skapar en onödig begränsning. Givet den hittills låga nyttjandegraden av stödet anser Företagarna inte heller att risken för överutnyttjande väger upp för denna typ av begränsning.

5.1.2 Lönefrågan

Företagarna avstyrker delvis förslaget att stöd för yrkesintroduktionsanställning endast lämnas under förutsättning att arbetsgivaren intygar att lön och andra anställningsförmåner följer av kollektivavtal, eller i väsentliga delar är likvärdiga med förmåner enligt kollektivavtal inom branschen. Företagarna efterfrågar en tydligare beskrivning och konkretion från översynen om vad likvärdighet med kollektivavtal innebär. Dagens system med kollektivavtal präglas av en stor avsaknad av transparens vilket ofta gör det omöjligt för en mindre enskild företagare utanför partsmodellen att kunna intyga att kollektivavtalsvillkoren uppfylls när det gäller till exempel försäkringar och löner.

² Företagarna har föreslagit en arbetsmarknadspolitisk stödmodell – utbildningsanställning - där utbildning kombineras med arbete till en sammanlagd bruttolön i linje med studiestödet på 13 000 kronor per månad. Förslaget innebär en tidsbegränsad anställningsform som pågår i tre månader till maximalt 24 månader. Åtgärden kan avbrytas av arbetsgivare, deltagaren eller Arbetsförmedlingen under samma förutsättningar som gäller för provanställning. När utbildningsanställningens tidsperiod avslutas övergår anställningen till en tillsvidareanställning om anställningen inte sägs upp av någon part. Se Företagarna 2016, "Konceptmodell Utbildningsanställning" https://www.foretagarna.se/globalassets/media/opinion/nyheter-bilder--dokument/utbildningsanstallning_20161219.pdf

Företagarna är också kritiska till översynens tekniskt invecklade förslag att företagare inom branscher där det finns ett kollektivavtal om yrkesintroduktion får en lägre lönekostnad för yrkesintroduktionsanställningarna, oavsett om de omfattas av kollektivavtal eller ej. Huruvida ett företag till fullo ska kunna nyttja stödet bör primärt inte avgöras av om det finns ett kollektivavtal om yrkesintroduktion inom branschen. Exempel på viktiga branscher som i dag saknar kollektivavtal om yrkesintroduktion är besöksnäringen och transport. Företagarnas bedömning är att översynens förslag gör yrkesintroduktionsanställningarna till ett än mer svårtillgängligt stöd för många företagare, vilket blir kontraproduktivt givet översynens direktiv.

Till 13 §, 14 § och 20 § i förordningen vill Företagarna även lyfta fram att systemet med efterkreditering framstår som ett ineffektivt tillvägagångssätt som skapar onödig administration, både för företagen och för det offentliga. Ett system där avdraget kan göras direkt hos företaget skapar en enklare process som dessutom minskar den ekonomiska risken som det kan innebära att ligga ute med likvida medel för små företag. Detta kan också ytterligare bidra till att stärka stödets attraktivitet.

5.1.3 Utbildningsplanen

Företagarna avstyrker att stöd endast får lämnas om den som anges som handledare i lärandeplanen har genomgått en handledarutbildning, då bedömningen är att detta ytterligare höjer tröskeln för mindre företag att nyttja stödet. I det fall en handledarutbildning ska vara ett kriterium för stödet är det av största vikt att denna utformas på ett lättillgängligt och icke tidskrävande sätt.

5.1.4 Tillsyn och uppföljning

Företagarna avstyrker förslaget att kravet på återrapportering var tredje månad till Arbetsförmedlingen endast ska gälla företag som inte omfattas av kollektivavtal om yrkesintroduktion. Som översynen själv skriver innebär detta en särreglering som inte är önskvärd ur statsstödsynpunkt. För en anställning på 12 månader innebär förslaget att företagaren ska lämna tre återrapporteringar och en slutrapport för varje anställd. Företagarna befarar att detta ytterligare innebär en administrativ belastning som höjer tröskeln för små företag att nyttja stödet.

Övriga förordningsändringar

5.2.1 Begreppet utbildning

Företagarna tillstyrker att begreppet *utbildning* i förordningen byts mot begreppet *lärande*.

5.2.2 Karenstiden mellan anställningar med stöd för yrkesintroduktionsanställning

Företagarna tillstyrker förslaget om möjlighet för en anställd att genomföra 12 månaders anställning med stöd för yrkesintroduktionsanställning hos olika arbetsgivare utan att drabbas av karenstid mellan de olika anställningarna.

5.2.3 Lärandet inom ramen för yrkesintroduktionsanställning

Företagarna tillstyrker att begränsningen av när anställda med stöd för yrkesintroduktionsanställning kan ta del av formell utbildning upphävs. För 10 § i

förordningen vill Företagarna betona att företagare inte kan förväntas ansvara för externt lärande som sker utanför arbetsplatsen. Det enskilda företaget kan maximalt ansvara för att möjliggöra frånvaro från arbetsplatsen för formell utbildning, men inte hållas ansvarig för om den anställda av någon anledning brister i fullföljandet. Företagarna efterfrågar därför ytterligare information om vad som ryms inom begreppet *ansvarar*.

Övriga förslag

5.3.1 YA-delegationen

Företagarna avstår från att lämna synpunkter på förslagen under 5.3.1

5.3.2 Uppdrag

Företagarna avstår från att lämna synpunkter på förslagen under 5.3.2

Patrik Nilsson

Samhällspolitisk chef

Företagarna

Pontus Lindström

Utredare

Företagarna